

Društvo dijagnoza, zar za sve mora postojati neko ime? Što se dogodilo s dobrim starim crvima u guzici, zašto nitko više ne može jednostavno biti ono što jest, već se sve mora nekako zvati, kao da je to pitanje života ili smrti?

Trčiš uokolo, imaš svoje impulse, oni se nikada ne odmaraju u potrazi za podražajima. Trčim pred tobom i uklanjam podražaje, ili trčim za tobom i popravljam pustoš koja ostane za tobom kad god zakasnim.

To se zove ADHD. Zove se „ostali dezintegrativni poremećaj u djetinjstvu“. Zove se autizam. Zove se supklinička epileptička aktivnost. Liječnici kažu da je to istina premda je ja pokušavam zaniijekati.

Zoveš se Daniel. Snažan si dječak, devetogodišnjak.
Zovem se Olaug. Odrasla sam žena, gotovo mi je četrdeset.

Zadnji ponedjeljak u studenom

Budim se kada čujem tvoje zvukove, pogledam na sat: 3.32. Ostanem još kratko ležati zaklopljenih očiju, znam da ne moram poći k tebi, nisu ovo frustrirani zvukovi, samo neredoviti naleti zvukova, različitih jačina i trajanja. U 5.08 izlaziš iz sobe, ja ustajem i odlazim s tobom u kupaonicu. Pomažem ti skinuti pidžamu i pelene, pomažem ti sjesti na školjku, brišem te. Nakon što ti noge provučem kroz novu pelenu i otpjevam „diži pelenu gore“, i nakon što te lijepo nahvalim jer si me poslušao, okrenem se da uzmem odjeću, ali ti smjesta odjuriš kroz vrata i smijući se potrčiš uza stube. Ne uzrujavam se jer znam da sam sinoć prije spavanja zaključala ulazna vrata, kao i vrata koja vode u dnevni boravak i kuhinju, ali ipak ne tratim vrijeme, slijedim te s hlačama, majicom i čarapama u naramku. Nisam zaključala vrata smočnice s ledenicom, i već si u nju zagurao ruke i sada pokušavaš otvoriti jednu kutiju, ne znajući da sam u njoj zamrznula ostatak juhe, i da u njoj, dakle, nema sladoleda. Oduzimam ti kutiju, zatvaram ledenicu, izvodim te iz smočnice.

Prošlo je šest tjedana otkako mi se na poslu sve zacrnilo pred očima. Ne sjećam se više je li to bilo zbog plača, bijesa ili me uhvatila vrtoglavica, kao ni je li to već peti ili deseti put da mi se to događa. Ali sjećam se da sam na trenutak samu sebe vidjela izvana, vidjela sam kako na sebi imam stare tenisice, hlače koji broj premale, strogo lice, sijedu kosu.

Pomislila sam: *Gotovo je.*

Već sam sutradan pomislila: *Moramo se bolje organizirati.*

Treći sam dan pomislila: *Radna sposobnost važnija je od brige za fasadu.*

Napisala sam molbu, tražim rasterećenje i smještaj u ustanovi, iako istodobno čitam pisma čitatelja u novinama koji kažu da je za dijete s teškoćama u razvoju najbolje kad pomoć dobiva u svom domu, tako da od roditelja te braće i sestara osjeća ljubav i slogu. Čitatelji su u pismima ustanove uspoređivali sa zatvorima, a obitelj prikazivali kao sinonim za sigurnost i toplinu. To je uobičajeno poimanje stvari, i em je nemoguće, em neporučljivo pokušati ga mijenjati, pa stoga nikoga ne bi trebalo posebno ni iznenaditi. Tako ni mene. Tražila sam rasterećenje od pedeset dana u periodu od šest mjeseci. Pedeset dana u pola godine u ustanovi. Što će reći – sto dana na godinu. Sto je dana na godinu 27,4 % svih dana u godini. U ustanovi.

Ustanova se zove Solgløtt: *zraka sunca*. Solgløtt je ustanova jednostavna uređenja, sa sivim laminatom, a u spavaćim su sobama samo kreveti i ormari, i po jedna zavjesa koja je pričvršćena čičkom tako da se nitko ne ozlijedi ako je pokuša strgnuti. U dnevnom boravku se nalazi kožnati kauč, da ga je lako posušiti kada se smoči. Svi kuhinjski elementi imaju zaštitne kračune. Onima koji ne znaju kako stvari stoje, odmah bi se plakalo kada bi došli ovamo, kao što sam i ja prvi put zaplakala – *ovdje žive djeca*, i to unatoč tome što sam već znala da je to dobro, da ne smiju imati previše stimulusa, da ne smije biti previše predmeta koji bi se mogli uništiti, da tvoje i moje shvaćanje ugodnog okruženja nije isto.

Početak studenoga dobili smo pozitivnu odluku o rasterećenju. Odluka je proizlazila iz dokumentacije koja se sastojala od intervjua sa zaposlenicima škole i Solgløtta, kao i opisa u samom mom zahtjevu. No stavili su nas na listu čekanja jer trenutno nema slobodnih mjesta. Dok čekamo odobrene dane, dobit ćemo nekoliko dodatnih sati tjedno u ustanovi koja se zove Vindheim. Pisala sam Vindheimu i predložila da preuzmu brigu o tebi na još jedno poslijepodne tjedno. Nisu odgovorili na mejl. Nazvala sam ih za nekoliko dana i raspitala se.

Upraviteljica je rekla: „Pa mi smo ti koji to moramo preuzeti.“

Odgovorila sam: „Odlično!“

Upraviteljica je rekla: „Ali ne možemo se dogovarati za točan dan u tjednu prije nego što dobijemo zeleno svjetlo.“

Rekla sam: „Dobili smo zeleno svjetlo, u odluci piše da nam je, dok čekamo onih pedeset dana, tjedni broj sati rasterećenja povećan s pet na deset.“

Upraviteljica je prvo utihnula, a onda rekla:

„Pa da, ali...“

Prekinula je samu sebe:

„Sredit ćemo sve. Ne razbijajte glavu time.“

Često sam bila kod liječnika opće prakse jer sam sve vrijeme mislila da će mi biti dovoljno uzeti tek tjedan dana bolovanja, kratku stanku da se saberem, ali to nije bilo dostatno, prolazio je tjedan za tjednom i nije bilo dovoljno. Strah je disanje koje zapinje u plućima. Rješenje je disanje iz trbuha. Ili udahneš na nos, izdahneš na usta. Tako bih pola noći preležala.

Ispricala sam liječniku opće prakse da smo na listi čekanja i da ćemo dobiti još pomoći. Ispricala sam mu da si ovih dana bio toliko nemiran da si me pokušao ugristi za lice, i da sam te neprestano morala odgurivati od sebe, morala sam te čvrsto i snažno odgurivati.

Rekla sam:

„U tom odgurivanju ima mnogo simbolike.“

Lice mu je poprimilo čudan izraz i produžio mi je bolovanje za još nekoliko tjedana, nije me ništa pitao, samo mi je predložio da se ponovno raspitam mogu li dobiti plaću njegovatelja.

„Ali ja ne želim plaću njegovatelja. Želim raditi.“

„Ne možete raditi više od ovoga.“

„Ali ja želim raditi.“

Liječnik me pogledao.

„Iscrpljeni ste, a ipak radite od jutra do sutra. Ne možete još više raditi.“

Napisao je doznaku o otvorenom bolovanju i pružio mi je.

„Iscrpljenost nije nešto čime možete prevariti svoju podsvijest kako biste se riješili odgovornosti. Iscrpljenost je stvarna. Ne možete još više raditi.“

„Ali želim.“